

bron :

Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen

PB C 214 van 10/07/98

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over de "Mededeling van de Commissie getiteld "Energie voor de toekomst: duurzame energiebronnen" (Witboek voor een communautaire strategie en een actieplan)"

De Commissie heeft op 19 december 1997 besloten, overeenkomstig artikel 198 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over de voornoemde mededeling.

De Afdeling voor energie, nucleaire vraagstukken en onderzoek, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 7 april 1998 goedgekeurd.

Rapporteur was de heer Morgan.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn op 29 en 30 april 1998 gehouden 354e Zitting (vergadering van 29 april) het volgende advies uitgebracht, dat met 106 stemmen vóór en 1 stem tegen, bij 3 onthoudingen is goedgekeurd.

1. Inleiding

Het Comité is ingenomen met het Witboek, dat een constructief vervolg vormt op het Groenboek(1).

Het Witboek is in vier hoofdstukken onderverdeeld:

- situatieschets;
- actieplan;
- aanloopcampagne;
- vervolgcontrole en tenuitvoerlegging.

Dit advies volgt deze opzet.

2. Situatieschets

2.1 In de eerste twee delen van dit hoofdstuk worden de in het Groenboek geponeerde stellingen en het commentaar daarop samengevat. Het Comité heeft niets toe te voegen aan zijn opmerkingen over het Groenboek.

2.2 In het derde deel van het eerste hoofdstuk worden de strategische doelen op een bevredigende manier samengevat.

2.3. Terecht wil de Commissie er met het actieplan en de strategie in het Witboek voor zorgen dat duurzame energie in 2010 goed zal zijn voor 12 % van het intern energieverbruik van de Unie. Het Comité heeft zich in een eerder stadium al akkoord verklaard met deze ambitieuze, radicale doelstelling. Het heeft echter geen pogingen ondernomen om te beoordelen hoe realistisch de beweringen inzake onder meer nieuwe banen, op duurzame energie werkende krachtcentrales en lagere CO₂-emissies zijn, maar deze simpelweg geaccepteerd als uitgangspunt van het programma.

2.3.1. Het Comité is het eens met een conclusie van de Commissie over doelen en strategieën van de lid-staten die dezelfde strekking heeft als een aantal van zijn opmerkingen over het Groenboek. Het gaat om deze passages:

"Het verwezenlijken van een algemene indicatieve doelstelling van 12 % voor de Unie hangt duidelijk af van het succes en de groei van de diverse duurzame technologieën. De meningen die tijdens het overleg over het Groenboek naar voren zijn gebracht, bevestigden dat moet worden geanalyseerd hoe het algemene doel door een bijdrage van elke sector kan worden bereikt, en dus dat een raming moet worden gemaakt van de bijdrage die iedere duurzame energiebron kan leveren."

"Het is dan ook belangrijk dat elke lid-staat zijn eigen strategie bepaalt en daarbinnen zijn eigen bijdrage tot de algemene doelstelling voor 2010 voorstelt, aangeeft welke bijdrage hij verwacht van de verschillende technologieën en uiteenzet welke maatregelen hij wil nemen om het gebruik te stimuleren. "

2.3.2. Bijlage III van het Witboek bevat een samenvatting van de huidige plannen en maatregelen van de lid-staten voor de ontwikkeling van duurzame energiebronnen. Deze voldoen echter nog niet om de mogelijkheden voor een uitgebreider gebruik van duurzame energiebronnen te benutten en tegemoet te komen aan de behoefte aan meer "schone" energie. Om bovengenoemde 12 % te kunnen halen, is een rigoureuze,

revolutionaire aanpak geboden, en daar schort het in de lid-staten nog aan.

2.3.3. Bijlage II van het Witboek bevat streefcijfers voor de diverse technologieën. Dit is in overeenstemming met de door het Comité aanbevolen werkwijze en vormt het gewenste kader voor het actieplan. In vergelijking met vroeger, toen prognoses uit Teres II-onderzoeken werden gebruikt, kan van een grote verbetering worden gesproken.

2.4. Het vierde deel van dit hoofdstuk bevat een voorlopige evaluatie van enige kosten en baten. Hieruit blijkt dat een extra netto-investering van 74 miljoen ecu nodig is om het actieplan naar behoren te kunnen uitvoeren. Dit hoge bedrag lijkt in geen verhouding te staan tot de investeringen in andere energiedragers en vereist dan ook een grote inzet van de investeerders.

2.5. Binnen het kader van het Witboek kan het rendement van deze investering niet beoordeeld worden. Ook is het niet mogelijk om nu al een algemeen beeld te krijgen van de mate waarin de lid-staten de prijzen zullen ondersteunen. Hoewel de Commissie een aantal voordelen voor het algemeen welzijn noemt, waaronder CO₂-reductie, kunnen de winsten van bedrijven of de voordelen voor consumenten dan ook niet becijferd worden. Deze kwesties moeten bij de follow-up en uitvoering van het programma beslist aan de orde komen (hoofdstuk 4).

2.6. Verder dient men te beseffen dat de voorstellen in het Witboek met onzekerheid zijn omgeven. Het gaat om nieuwe- technologieën. De veronderstelde betere prestaties berusten op prognoses en hetzelfde geldt voor de vergroting van het marktaandeel. In het verleden is keer op keer gebleken dat dit soort technologieprojecten vaak heel wat duurder uitvalt dan oorspronkelijk geraamd en pas later dan verwacht geld gaat opleveren.

2.6.1. De kosten in tabel 5 van het Witboek kunnen op twee manieren worden bekeken. De absolute cijfers zijn zeer hoog, maar gezien de totale energie-investeringen vindt de Commissie ze heel redelijk.

Gelet op de technologische onzekerheid die het hele programma aankleeft, is het hoe dan ook de vraag of de doelstelling van 12 % binnen het algemene Europese energiebeleid wel haalbaar is.

2.6.2. Het programma moet nauwgezet beheerd en bewaakt worden, anders is er weinig kans dat de radicale veranderingen werkelijk hun beslag krijgen. De verschillende diensten van de Commissie dienen hierbij eensgezind te werk te gaan en elke D-G moet er zijn beste krachten aan wijden. Het in het

meerjarig kaderprogramma voor activiteiten in de energiesector (1998-2002) (1) voorgestelde netwerk van directeuren-generaal zou in dit verband als forum goede diensten kunnen bewijzen.

2.6.3. De lid-staten dienen de activiteiten en initiatieven van hun overheidsdiensten te coördineren. In het Groenboek werd er al op gewezen dat coördinatie en samenwerking tussen de lid-staten nodig zijn.

2.6.4. Hoewel de in tabel 5 genoemde bedragen enorm zijn, bestaat er geen apart budget voor. De financiering van de betrokken maatregelen hangt af van andere EU-programma's of van de verwachtingen over nog af te ronden programma's. Bij hun beraadslagingen over het Witboek moeten Commissie en Raad serieus aandacht besteden aan de vraag waar de middelen vandaan komen en waar zij aan besteed worden.

3. Het actieplan

3.1. In hoofdstuk 2 staan de belangrijkste elementen van het actieplan. De in het Groenboek voorgestelde maatregelen worden nu gedetailleerder beschreven, en het Comité is het hier in grote lijnen mee eens. Voor het welslagen van het plan is de inzet van de lid-staten van groot belang. Ook het voorstel om een permanent toezichtstelsel in te voeren, heeft de instemming van het Comité. Het actieplan omvat:

- maatregelen voor de interne markt;
- maatregelen om het communautair beleid uit te breiden.

Zoals al bleek uit het Groenboek en het advies van het Comité hierover, zijn de interne-marktmaatregelen de belangrijkste.

3.2. Maatregelen voor de interne markt

3.2.1. Eerlijke toegang van duurzame energie tot de interne elektriciteitsmarkt

3.2.1.1. De Commissie wijst er terecht op dat een eerlijke toegang van duurzame energie tot de interne elektriciteitsmarkt van cruciale betekenis is voor het hele duurzame-energieproject.

3.2.1.2. In verband met het voorstel voor een richtlijn over dit onderwerp (zie paragraaf 2.2.1 van het Witboek en bijlage 1 over bijbehorende maatregelen) wijst de Commissie erop dat de lid-staten zichzelf bij de

omzetting van de Elektriciteitsrichtlijn in nationale wetgeving de mogelijkheid kunnen geven om netwerkexploitanten te verplichten "duurzame" elektriciteit prioriteit te geven bij de distributie. De Commissie zou dit onder de aandacht van de lid-staten moeten brengen. Blijft een omzetting van deze verplichting in nationale wetgeving uit, dan is een nieuwe richtlijn nodig. In dit verband heeft het Comité met instemming kennis genomen van het ontwerpverslag van de heer Linkohr (lid van het Europees Parlement) over het opstellen van een richtlijn inzake de toegang tot het distributienet van met duurzame energie opgewekte elektriciteit.

3.2.1.3. De Commissie noemt een aantal kwesties die met het oog op deze wettelijke verplichting moeten worden aangepakt. Daaraan zou het risico van contractproblemen toegevoegd dienen te worden. In contracten inzake duurzame-energieprojecten moet rekening worden gehouden met de relatief lange tijd die verstrijkt voordat de gedane investeringen werkelijk gaan opleveren.

3.2.2. Fiscale en financiële maatregelen

3.2.2.1. Het is duidelijk dat de prijzen voor duurzame energie tot 2010 lange tijd, en misschien wel gedurende deze hele periode, hoger zullen uitvallen dan die voor energie uit fossiele brandstoffen. De lid-staten moeten daarom zorgen voor prijsgarantieprogramma's voor de middellange tot lange termijn. Met behulp van prijsgarantiecontracten kan het bedrijfsleven dan worden aangespoord om in "duurzame" projecten te investeren. Deze prijsondersteuningsprogramma's komen weliswaar neer op uitbelastingopbrengsten te bekostigen staatssubsidies, maar zijn van cruciaal belang om particulier kapitaal aan te trekken en de productie van duurzame energie verder op te voeren.

3.2.2.2. Naast deze programma's kunnen de lid-staten ook nog andere maatregelen nemen om particuliere investeringen in duurzame-energieprojecten te stimuleren. Bijvoorbeeld:

- flexibele afschrijving;
- gunstige fiscale behandeling voor financiering door derden;
- aanloopsubsidies voor nieuwe productie-installaties (in bepaalde omstandigheden).

3.2.2.3. Niet alle duurzame-energieprojecten zullen worden aangesloten op het elektriciteitsnet. Daarom moeten consumenten door middel van financiële stimuleringsmaatregelen worden overgehaald tot de aanschaf van

duurzame-energieapparatuur en -diensten. Hierbij is voor openbare nutsbedrijven duidelijk een rol weggelegd.

3.2.2.4. Wat deze fiscale en financiële maatregelen betreft, wil het Comité hier nogmaals uitleggen hoe het denkt over het verband tussen de invoering van een CO₂-heffing en de bevordering van duurzame energie. Lid-staten kunnen om veel redenen besluiten om een CO₂-heffing in te voeren, maar de bevordering van duurzame energie hoort daar niet bij'. Het belasten van 94 % van de energiebronnen zodat de overige 6 % belastingvrijstelling kan genieten, is namelijk een kras voorbeeld van het paard achter de wagen spannen. De opwekking van duurzame energie moet juist met positieve fiscale stimuleringsmaatregelen worden gestimuleerd.

3.2.3. Nieuw bio-energie-initiatief voor vervoer, verwarming en elektriciteit

In de periode tot 2010 zijn grote veranderingen in efficiëntie en gebruik van brandstoffen te verwachten. Op het gebied van elektrische tractie en brandstofcellen voor het wegvervoer liggen heel gunstige ontwikkelingen in het verschiet. Het programma voor biobrandstoffen zou moeten worden afgestemd op het tempo waarin deze andere ontwikkelingen naar verwachting hun beslag zullen krijgen.

3.2.4. Verbetering van bouwvoorschriften: effecten op stadsplanning en ruimtelijke ordening

3.2.4.1. Het Comité staat volledig achter deze opmerking van de Commissie: "Het is belangrijk dat een globale aanpak wordt gevolgd en dat maatregelen inzake rationeel energiegebruik (voor het gebouw zowel als voor verwarming, ventilatie en koeling) worden geïntegreerd met het gebruik van duurzame energietechnologie".

3.2.4.2. De voorgestelde maatregelen betekenen voor sommige landen dat zij hun bouwvoorschriften en -technieken en hun onroerende zaakmarkt ingrijpend moeten veranderen. Na overleg met het bedrijfsleven dienen deze veranderingen dan ook krachtig te worden doorgevoerd; de resultaten hiervan moeten vervolgens in kaart worden gebracht.

3.2.4.3. Hoewel veel lid-staten slechts beperkte mogelijkheden hebben voor fotovoltaïsche omzetting van zonne-energie, is hier niettemin in de aanloopcampagne terecht plaats voor ingeruimd. Volgens het Witboek lenen gebouwen zich niet alleen uitstekend voor deze vorm van energieproductie, maar kan er ook een basis voor technologie-export mee worden gelegd.

3.2.4.4. **Bouwtechnologie is van enorm belang voor het energiegebruik in de Unie. Het Comité werkt momenteel aan een initiatiefadvies over dit onderwerp. Er zijn uiteraard tal van energiebesparingsconcepten die buiten het bestek van dit Witboek vallen. Bouwvoorschriften zouden zo moeten worden aangepast dat ze niet alleen betrekking hebben op isolatie, maar ook op het gebruik van passieve zonne-energie voor de verwarming van gebouwen.**

3.2.4.5. **Openbare aanbestedingen**

In dit verband moet op gecoördineerde wijze en op basis van relevante informatie te werk worden gegaan. In alle gebouwen voor centrale en lokale overheden dient gekeken te worden hoe energie-efficiënt ze zijn en of ze zich eventueel lenen voor fotovoltaïsche omzetting van zonne-energie. Het bedrijfsleven en de bevolking moeten worden aangespoord om dit voorbeeld te volgen. Architecten, aannemers en andere betrokken beroepsgroepen dienen hierbij ingeschakeld te worden. Burgers, en dan vooral huizenbezitters, moeten over nieuwe normen worden voorgelicht.

3.2.4.6. **Voorschriften op het gebied van ruimtelijke ordening moeten ten gunste van duurzame energie worden aangepast. Ook gemeentelijke planologische diensten zelf moeten enthousiast worden gemaakt voor deze energiecategorie.**

3.3. **Uitbreiding van het communautaire beleid**

3.3.1. **De in dit verband voorgestelde maatregelen zijn in overeenstemming met het Groenboek en met het advies van het Comité hierover. Wel zijn de plannen nu uitgebreider, zodat zij een goede basis vormen voor maatregelen van de lid-staten en de Commissie.**

3.3.2. **Er moet in het bijzonder voor worden gezorgd dat de teelt van energiegewassen door het GLB in dezelfde mate gestimuleerd wordt als de teelt van voedselgewassen. Dit houdt niet in dat er extra subsidies moeten komen; het Comité maakt zich alleen sterk voor gelijke behandeling. Het is zinloos boeren te verplichten om langzaam groeiende energiegewassen te verbouwen als de vraag hiernaar in het oogstjaar nog onzeker is en als hetzelfde of een soortgelijk stuk land kan worden gebruikt voor de teelt van snel groeiende voedselgewassen die gegarandeerd aan de man kunnen worden gebracht. Ook moet gekeken worden naar de milieuresultaten van deze maatregelen.**

3.3.3. Het is een goede zaak dat dit onderwerp, waar het Comité in zijn advies over het Groenboek inzake exportmogelijkheden al grote nadruk op legde, zoveel aandacht krijgt in het Witboek. Het Comité is vooral te spreken over de keus van fotovoltaïsche systemen voor de aanloopcampagne.

3.4. Intensivering van samenwerking tussen de lidstaten

Het Comité is het ermee eens dat deze samenwerking geïntensiveerd moet worden, mede in het licht van de volgende opmerking van de Commissie: Momenteel zijn er nog ernstige niveauverschillen zowel wat de toepassing van duurzame energie in de verschillende lid-staten betreft, als tussen de technologieën zelf". Om het nagestreefde marktaandeel van 12 % te kunnen halen, moeten alle lid-staten ten volle gebruik maken van hun mogelijkheden op het gebied van duurzame energie.

3.5. Ondersteunende maatregelen

3.5.1. Gerichte bevordering

3.5.1.1. Actieplannen om het marktaandeel van de "ondersteunde" technologie te vergroten, zullen inderdaad een hechter kader bieden voor de als onderdeel van Altener II te nemen maatregelen.

3.5.1.2. Het Comité is het ermee eens dat krachtige maatregelen nodig zijn om gebruik te kunnen maken van de mogelijkheden, de invloed, de ervaring en het enthousiasme van allerlei verenigingen en instanties zoals burgerverenigingen, NGO's en andere belangengroeperingen.

3.5.1.3. Het Comité is ingenomen met het in het Witboek verwoorde inzicht dat individuen, lokale overheden en andere organisaties in alle lagen van de samenleving gemobiliseerd moeten worden en bevoegde heden moeten krijgen. In zijn advies over het Groenboek heeft het Comité hier namelijk al met nadruk op gewezen. Om dezelfde redenen steunt het de voorstellen over acceptatie op de markt en consumentenbescherming.

3.5.1.4. Onder verwijzing naar wat in paragraaf 2.6.3 wordt gezegd over de vereiste coördinatie van activiteiten is het belangrijk dat de in het kader van zowel Altener II als het Vijfde Kaderprogramma uit te voeren projecten goed worden afgestemd op de in het Witboek uiteengezette strategie.

3.6. Bijlage I van het Witboek

Het Comité heeft het voorlopig indicatief actieplan voor duurzame energie (looptijd: 1998-2010) bestudeerd; veel van de hierin voorgestelde maatregelen zijn in de vorige paragrafen al van commentaar voorzien. Het heeft echter niet geprobeerd om op de inhoud van voorstellen voor of tot wijziging van richtlijnen vooruit te lopen. Pas als de ontwerpdocumenten gepubliceerd zijn, zal het zich hierover uitspreken. Wel heeft het Comité adviezen uitgebracht over Altener II en het Vijfde Kaderprogramma; over dit laatste onderwerp bereidt het momenteel een nieuw advies voor.

4. Aanloopcampagne

4.1. Deze campagne verdient om een aantal redenen bijval. Zo ligt de nadruk terecht op grootschalige projecten voor de diverse duurzame-energiesectoren. Ook wordt er terecht op gewezen dat het welslagen van de campagne afhankelijk is van de kwaliteit van de nationale actieplannen en dat bij de uitvoering hiervan veel partijen een actieve rol spelen of gewoon betrokken zijn. De aanvraag van middelen uit de Structuurfondsen voor duurzame-energieprojecten is een onderdeel van de actieplannen dat hoge prioriteit dient te krijgen.

4.2. De lijst van belanghebbende partijen is niet compleet en moet uitgebreid worden met bijvoorbeeld NGO's, aannemers en hun toeleveranciers en op den duur luchthavens en de reissector. De klanten van al deze sectoren vormen natuurlijk ook een belanghebbende partij .

4.3. De Commissie stelt voor om met alle belanghebbende partijen in overleg te treden. Waarschijnlijk is het niet voldoende om deze overal bij te betrekken: opleiding en scholing zullen ook nodig zijn. Het Comité vreest dat veel belanghebbende partijen niet over genoeg kennis beschikken om een volwaardige rol te kunnen spelen. Daarom moeten de lid-staten zorgen voor communicatie-, voorlichtings- en opleidingsplannen. De Commissie stelt terecht een klein aantal opzienbarende campagnes voor die tot de verbeelding van zowel de bevolking als de politiek zullen spreken.

4.4. Het Comité is het ermee eens dat voor de aanloopcampagne drie technologieën worden gekozen, maar heeft om de volgende redenen wel ernstige bedenkingen over het biomassaproject:

- a. de omvang van het project; de verwachte groei is wel erg groot, en hetzelfde geldt voor het voorspelde aandeel van biomassa op de duurzame- energiemarkt;
- b. het complexe karakter van biomassaprojecten, doordat op twee

verschillende niveaus contracten nodig zijn.

Om investeringen in duurzame-energieopwekking te doen, moeten de exploitanten van de installaties in kwestie ervan op aan kunnen dat de prijzen in hun verkoopcontracten gelijk blijven. Ook moeten zij contracten afsluiten om verzekerd te zijn van een vaste aanvoer van biomassa.

4.4.1. Er moet nieuwe wetgeving komen om ervoor te zorgen dat ook bij de behandeling van afval in de voedselverwerkende industrie energie wordt opgewekt.

4.4.2. Er bestaan geen effectieve regelingen om landbouwers tot het verbouwen van energiegewassen aan te sporen. Bovendien zal de situatie er met Agenda 2000 waarschijnlijk niet beter op worden. Voor de overschakeling op grootschalige teelt van energiegewassen zijn een gedetailleerde planning en uitvoering door producenten nodig.

Verder moet voor deze producenten het contractuele kader voor de lange termijn worden vastgelegd. Omdat bij de vooruitzichten over het gebruik van duurzame energie zo zwaar wordt geleund op de verwachte groei van de biomassasector, moet wat de technische kant van de zaak betreft worden aangegeven welke projecten voor onderzoek, ontwikkeling en bouw van de krachtcentrales in kwestie nodig zijn. Over dit hele onderwerp moet meer duidelijkheid worden verschaft.

4.5. Hoewel het Comité de voor de aanloopcampagne gemaakte keus van technologieën goed kan begrijpen, wil het er toch op wijzen dat ook andere technologieën met potentieel, zoals zonnewarmte, blijvend gesteund moeten worden.

4.6. Voor de aanloopcampagne is bovendien de waarschuwing uit het advies van het Comité over het Groenboek nog steeds actueel. Het programma blijft namelijk voorbijgaan aan de schaalproblemen op het gebied van duurzame energie. Hoe meer hiervan geëxploiteerd wordt, hoe groter ook de problemen worden. Hierbij valt te denken aan het effect van het schommelend elektriciteitsgebruik op de capaciteit van het distributienet, de gevolgen van intensieve teelt van energiegewassen op grote stukken landbouwgrond, en de milieu-effecten van windparken.

4.7. Over minder dan 13 jaar is het 2010. In deze periode moet het aandeel van duurzame energie (excl. waterkracht) in de totale energiebalans met een factor vijf toenemen. Een geslaagde aanloopcampagne is daarom van

groot belang. Deze dient qua omvang en tijdschema's effectief te zijn. Zodra de Raad van ministers er zijn goedkeuring aan heeft gehecht, moeten de lid-staten zo snel mogelijk actieplannen opstellen.

5. Follow-up en uitvoering

5.1. In zijn advies over het Groenboek heeft het Comité al zijn instemming betuigd met het voorstel om het vergaren en meten van gegevens te verbeteren.

5.2. De uitvoering door de lid-staten dient beslist door de Unie te worden gecoördineerd, en wel om de volgende redenen. Ten eerste moet gegarandeerd worden dat met alle nationale actieplannen en doelstellingen het streven naar een marktaandeel van 12 % in 2010 kan worden gehaald. Ten tweede moet ervoor gezorgd worden dat de landen een aanvraag indienen om voor de beschikbare structuurgelden in aanmerking te komen. Ten derde moet in de hele Unie ten gezette tijden worden nagegaan welke vorderingen zijn gemaakt met geavanceerde technologieën, vooral als deze deel uitmaken van de zogenoemde kernactiviteiten. En ten vierde moeten de Commissie en de lid-staten ervan op aan kunnen dat de voor de werking van de interne markt vereiste harmonisering of standaardisering op tijd worden doorgevoerd.

5.3. Daarom is de Commissie terecht van plan om regelmatig in een Mededeling de strategie te evalueren en aanbevelingen te doen voor een eventuele koerswijziging en/of nieuwe activiteiten als mocht blijken dat het marktaandeel van duurzame energie niet genoeg is gegroeid. De cijfers van de Commissie moeten echter absoluut een solide basis hebben.

6. Conclusie

6.1. Het Comité stemt in met de strategie en het actieplan van de Commissie en steunt de voorstellen voor de uitvoering hiervan in de periode tot 2010. Gezien de schaal en het ingrijpende karakter van het programma is er echter alleen kans op succes als op een aantal gebieden aan een radicale gedragsverandering wordt gewerkt.

6.2. Wil het biomassaprogramma kans van slagen hebben, dan moet het GLB grondig worden gewijzigd en worden uitgebreid met nieuwe financiële regelingen om landbouwers tot energieteelt aan te zetten.

6.3. In samenhang met het programma voor fotovoltaïsche toepassingen

dienen er in de bouwwereld - technologie, architectuur, planologische diensten - fundamentele veranderingen te worden doorgevoerd.

6.4. Om het welslagen van het hele programma te garanderen, dienen alle betrokken nationale overheidsinstanties en Directoraten-Generaal van de Commissie te beseffen hoe radicaal en ambitieus dit programma is en met de voor de uitvoering hiervan vereiste inzet aan het werk te gaan.

Brussel, 29 april 1998.

De voorzitter van het Economisch en Sociaal Comité
T. JENKINS

Voetnoten:

1. COM(97).550 def.; advies van het ESC in voorbereiding.

Voor vragen en/of opmerkingen over EMIS kunt u mailen naar emis@vito.be

Copyright © [VITO](http://www.vito.be) 04/08/1998

Ontwerp [EMIS](http://www.emis.vito.be).